

Το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας (ΚΕΕΚ) της Ακαδημίας Αθηνών ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1978 και έχει ως βασικό σκοπό την καταγραφή, κατανόηση και ερμηνεία των οικονομικών, κοινωνικών, πολιτισμικών και πολιτικών μετασχηματισμών της νεοελληνικής κοινωνίας.

### **ΚΥΡΙΕΣ ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΟΥ ΚΕΕΚ ΘΕΜΑΤΙΚΑ (1980-2024)**

Το ΚΕΕΚ από το 1980 ως το 2024 έχει διεξαγάγει τις παρακάτω έρευνες ανά θεματική περιοχή:

**ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΗ:** 1. Η Ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: Οικονομικές Επιπτώσεις και Προοπτικές, 2. Το Εκπαιδευτικό Σύστημα στις Χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Συγκριτική Μελέτη των Εκπαιδευτικών Συστημάτων των Χωρών - Μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, 3. Πρόβλημα του Αναλφαριθμητισμού στις χώρες της ΕΟΚ: η περίπτωση της Ελλάδος, 4. Προοπτικές της περιφερειακής Πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Νέες τάσεις στην ευρωπαϊκή προβληματική της περιφερειακής ανάπτυξης, 5. Οριοθέτηση του Δημόσιου Τομέα στην Ελλάδα: Σύγκριση με τα ισχύοντα στις Χώρες της Ε.Ο.Κ., 6. Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Περιφερειακή Ανάπτυξη: Φυγόκεντρες και Κεντρομόλες Τάσεις της Περιφερειακότητας.

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ:** 1. Οργάνωση και Δομή της Ελληνικής Κοινότητας και της Ελληνικής Οικογένειας, 2. Δομή και Οργάνωση της Οικογένειας στην Πελοπόννησο στα τέλη του 19ου και αρχές του 20ού αιώνα, 3. Η Οικογένεια στη Σύγχρονη Μακεδονία. Στρατηγικές Κοινωνικής Αναπαραγωγής κατά τύπο Οικονομικής Δραστηριότητας, 4. Η κρίση της ελληνικής οικογένειας: μύθος και πραγματικότητα, 5. Η Ελληνική Οικογένεια σε συνθήκες ταχείας οικονομικής και κοινωνικής μεταβολής: Προαστιακή (λαϊκή) οικογένεια στην πρωτεύουσα, 6. Εικόνες του αγρότη στην ελληνική κοινωνία του 19ου και του 20ού αιώνα.

**ΕΛΛΑΔΑ – ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ:** 1. Η ανάπτυξη της βορειοανατολικής Ελλάδος: Η περίπτωση της Θράκης: Σύγχρονες Προκλήσεις, Νέες Προοπτικές, 2. Η Οικογένεια στη Σύγχρονη Μακεδονία. Στρατηγικές Κοινωνικής Αναπαραγωγής κατά τύπο Οικονομικής Δραστηριότητας.

**Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:** 1. Οι Κοινωνικές και Οικονομικές Επιπτώσεις της Μετανάστευσης στην Ελληνική Κοινωνία, 2. Οι οικονομικοί μετανάστες στην Ελλάδα: επίσημα δεδομένα, φορείς και υπηρεσίες, 3. Μετανάστευση στην Ελλάδα: Το νομικό καθεστώς, 4. Οικονομικοί Μετανάστες: Επιδράσεις στην κοινωνική ζωή, 5. Ανίχνευση άτυπων συμπεριφορών και νέων άτυπων μορφών οικονομίας, 6. Η δεύτερη γενιά μεταναστών μεταξύ σχολείου και εργασίας στον αστικό και αγροτικό χώρο, 7. Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλιννοστούντων μαθητών στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, 8. Εμπειρίες εκπαιδευτικών από την εργασία τους σε πολυπολιτισμικά σχολικά περιβάλλοντα, 9. Μετανάστες μαθητές και εκπαιδευτική υποστήριξη, 10. Μετανάστευση και κοινωνικοί μετασχηματισμοί της οικογένειας στην Ελλάδα: Η περίπτωση των μεικτών γάμων στον Νομό Αιτωλοακαρνανίας, 11. Ελληνική οικογένεια και αλλοδαποί εργάτες στην αυγή του 21ου αιώνα: Μετασχηματισμοί, αδράνειες, αντιστάσεις και κοινωνική παθογένεια, 12. Διεθνική οικογένεια: μετανάστευση και οικογένεια στη σημερινή εποχή, 13. Μετανάστες και

Μετανάστες χωρίς χαρτιά, 14. Οι ακηδεμόνευτοι ανήλικοι μετανάστες στην Ελλάδα, 15. Εμπορία Ανθρώπων: Ποινική καταστολή και προστασία των δικαιωμάτων των θυμάτων, 16. Οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην ελληνική οικονομία.

**Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ:** 1. Η εκπαίδευση στην Ελλάδα: το εφήμερο και οι δομές, 2. Η αξιοποίηση του παραμυθιού ως διαδικασία μάθησης και καλλιέργειας της γλώσσας στη σημερινή σχολική πραγματικότητα στην Ελλάδα, 3. Οικονομική κρίση, μικροαστικά στρώματα και πρόσβαση στην ιδιωτική εκπαίδευση, 4. Ανθρωπολογία και Εκπαίδευση στην εποχή της πολυπολιτισμικότητας. 5. Μετασχηματισμοί στις ταυτότητες του εκπαιδευτικού στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, 6. Διαφοροποιημένη και βιώσιμη εκπαίδευση, διδασκαλία και γνώση με επίκεντρο τον πολίτη και τις κοινωνικές ανάγκες.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ:** 1. Φτώχεια και κοινωνική περιθωριοποίηση στην ελληνική κοινωνία. Μορφές και μηχανισμοί κοινωνικής αποδιάρθρωσης στον αστικό και τον αγροτικό χώρο, 2. Οι φτωχοί και το κοινωνικό ζήτημα: μια σύντομη περιήγηση στην ιστορία, 3. Αγροτική Κρίση και Κοινωνική Παθολογία. Η περίπτωση του Νομού Αιτωλοακαρνανίας, 4. Οικονομική κρίση και σύστημα υγείας στον αστικό χώρο – περιφέρεια Αττικής. 5. Οικονομική κρίση και μεσαία στρώματα: όψεις της προσωπικής και κοινωνικής οδύνης και παθογένειας των ιδιοκτητών μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των στελεχών του δημόσιου τομέα, 6. Ο ρόλος και η ταυτότητα του εκπαιδευτικού σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και εκπαιδευτικών αλλαγών, 7. Οι ακηδεμόνευτοι και απροστάτευτοι ανήλικοι μετανάστες στην περίοδο της φτώχειας και της κρίσης, 8. Οικογένεια, ανεργία και επιπτώσεις της φτώχειας στην υγεία στις σημερινές κοινωνικές συνθήκες, 9. Οι κοινωνικές επιπτώσεις της φτώχειας στην οικογένεια και στη σύγχρονη ελληνική διασπορά, 10. Οικονομική κρίση, ιδιωτική εκπαίδευση και οργανωμένες εξωσχολικές δραστηριότητες στην Αθήνα, 11. Η κρίση και η οδύνη του Εαυτού σε σχέση με την κρίση των θεσμών στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία: προβληματισμοί για την ατομική και συλλογική ταυτότητα, 12. Σύγχρονες μορφές εθελοντικής κοινωνικής αλληλεγγύης: πραγματικότητες, δυνατότητες, προϋποθέσεις και όρια. Η περίπτωση του Μητροπολιτικού Κοινωνικού Ιατρείου Ελληνικού.

### **ΕΜΦΥΛΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΟ ΧΩΡΟ**

1. Σχέδιο δράσης με σκοπό την προώθηση της έμφυλης ισότητας και εξάλειψης των έμφυλων ανισοτήτων και διακρίσεων, της σεξουαλικής παρενόχλησης και άλλων μορφών βίας που σχετίζονται με το φύλο.

### **ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ**

1. Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε επιμέρους γεωγραφικές περιοχές, κοινωνικές ομάδες, τρόπους παραγωγής και μέσα σταθερής τροχιάς. Προτάσεις για μια οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά ενσωματωμένη τοπική και εθνική ανάπτυξη.

### **ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ**

Η Ακαδημία Αθηνών μέσα στη νεοελληνική ιστορία, την κοινωνία και τον πολιτισμό (1859-σήμερα). Πρόγραμμα της Επιτροπής Ερευνών της Ακαδημίας Αθηνών. Στη συνέχεια αναφέρονται ανά ερευνητή οι έρευνες στις οποίες έχουν εμπλακεί μέχρι το 2024 οι ερευνητές που απασχολούνται την τρέχουσα χρονική περίοδο στο ΚΕΕΚ.

Ο δρ. δρ. Νικόλαος Καμπέρης, ερευνητής του ΚΕΕΚ από το 2005 και νυν Διευθύνων του ΚΕΕΚ, την περίοδο 2005-2024 πραγματοποίησε τις ακόλουθες έρευνες και κύριες δημοσιεύσεις:

Ιανουάριος 2005 - Δεκέμβριος 2006: Ως κύριος ερευνητής στην έρευνα με τίτλο «Γυναίκες της Υπαίθρου και Τρόφιμα. Κοινωνικές Αντιλήψεις και Επιχειρηματικές Πρωτοβουλίες σε Τοπικό Επίπεδο» δημοσίευσε το 2008 το βιβλίο του *Από την κόρη στη σύζυγο και από την νοικοκυρά στην επιχειρηματία: Μετασχηματισμοί των σημασιών και των ρόλων της διατροφής*.

Σεπτέμβριος 2005 - Σεπτέμβριος 2009: Ως υπεύθυνος της έρευνας με τίτλο «Μετασχηματισμοί της Ελληνικής Οικογένειας, Δυναμική της Μετανάστευσης προς την Ελλάδα» δημοσίευσε το 2011 βιβλίο του *Μετανάστευση και γαμήλια αγορά. Μικτοί γάμοι Ελλήνων αγροτών με γυναίκες από την Αλβανία. Μια εμπειρική έρευνα στον νομό Αιτωλοακαρνανίας για την περίοδο 1990-2005 και την Επετηρίδα του ΚΕΕΚ (τόμ. 8-9) με την αντίστοιχη θεματική.*

2009-2011: Κύριος ερευνητής στην έρευνα με τίτλο «Μορφές και Μηχανισμοί Φτώχειας και Κοινωνικής Περιθωριοποίησης στον Αστικό και τον Αγροτικό Χώρο». Με βάση το υλικό της έρευνας δημοσιεύτηκε από το ΚΕΕΚ το 2013 το βιβλίο του *Αγροτική κρίση, εργασιακή ανασφάλεια και κοινωνική αβεβαιότητα στους νέους αγρότες* και το 2016 το βιβλίο του *Αδιέξοδα και απελπισία στην ελληνική ύπαιθρο: οι αυτοκτονίες των αγροτών. Έρευνα στον νομό Αιτωλοακαρνανίας, 1994-2008*.

2015-2017: Υπεύθυνος της έρευνας με τίτλο «Οικονομική κρίση, εργασιακή ανασφάλεια και υγειονομική διακινδύνευση. Μορφές ιατρικής υποστήριξης και κοινωνικής αλληλεγγύης στο Μητροπολιτικό Κοινωνικό Ιατρείο του δήμου Ελληνικού (περιφέρεια Αττικής)». Με βάση το υλικό της έρευνας έχουν γίνει σχετικές δημοσιεύσεις.

2020- σήμερα: Υπεύθυνος της έρευνας με τίτλο «Οικονομική κρίση, κοινωνική οδύνη και πολιτική χειραγώγηση: όψεις της ‘παθολογίας’ των μεσαίων στρωμάτων» και της έρευνας με τίτλο «Νέα συμβιωτικά σχήματα: ομόφυλα ζευγάρια και ομόφυλη γονεϊκότητα». Με βάση το υλικό των ανωτέρω ερευνών έχει σχεδιαστεί η έκδοση ενός βιβλίου.

2022- σήμερα: Υπεύθυνος της έρευνας με τίτλο «Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε επιμέρους γεωγραφικές περιοχές, κοινωνικές ομάδες, τρόπους παραγωγής και μέσα σταθερής τροχιάς. Προτάσεις για μια οικονομικά βιώσιμη και περιβαλλοντικά ενσωματωμένη τοπική και εθνική ανάπτυξη». Με βάση το υλικό της έρευνας οργανώνεται η έκδοση ενός βιβλίου και η δημιουργία ενός ντοκιμαντέρ.

Η ερευνήτρια Α΄ βαθμίδας Άλκηστις Βερέβη, που εντάχθηκε στο προσωπικό του ΚΕΕΚ το 2016, κινήθηκε– στο πλαίσιο της ευρύτερης έρευνας του ΚΕΕΚ «Η κρίση και η οδύνη του Εαυτού σε σχέση με την κρίση των θεσμών στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία: προβληματισμοί για την ατομική και συλλογική ταυτότητα»– μέχρι το 2020 σε δύο ερευνητικές κατευθύνσεις:

α) Σε συνεργασία με τον Διευθύνοντα Νίκο Καμπέρη μελέτησε την περίπτωση ενός κοινωνικού ιατρείου που λειτούργησε ώστε να καλύψει υγειονομικές ανάγκες ανασφάλιστων πολιτών στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Από την έρευνα προέκυψε η δημοσίευση «Όψεις κοινωνικής αλληλεγγύης και εθελοντισμού. Μια μελέτη περίπτωσης: Το Μητροπολιτικό Κοινωνικό Ιατρείο

του δήμου Ελληνικού (περιφέρεια Αττικής)» στα *Πρακτικά του 3<sup>ο</sup> Συνεδρίου του Ινστιτούτου Ανθρωπιστικών και Κοινωνικών Επιστημών (ΙΑΚΕ)* (2017).

β) Μελετήθηκαν *Οι μετασχηματισμοί της ταυτότητας του εκπαιδευτικού στην εποχή της κρίσης*, που παρουσιάστηκαν στην ομότιτλη έκδοση του 2020 του ΚΕΕΚ.

γ) Παράλληλα, σε συνεργασία με άλλους ερευνητές την περίοδο 2016-2018 μελετήθηκε η αρθρογραφία για τη διδασκαλία των φυσικών επιστημών σε μαθητές με μαθησιακές και άλλες δυσκολίες, προκειμένου να κατασκευαστεί βιβλιογραφική βάση δεδομένων στο Πανεπιστήμιο της Θεσσαλίας. Από την έρευνα προέκυψαν τα άρθρα: 1. Vavougiος, D., Verevi, A., Papalexopoulos, P., Verevi, C.-I., Panagopoulou, A., (2016). “Teaching Science to Students with Learning and Other Disabilities: A Review of Topics and Subtopics Appearing in Experimental Research 1991-2015”, *International Journal of Higher Education*, 5(4), 2016, 2. Kaliampos, G., Verevi, A., Panagopoulou, A. S., Papalexopoulos, P., Vavougiος, D., “Designing a Database of Research Papers Focused on Teaching Science to Students with Learning Disabilities”, *Asian Journal of Education and e-Learning*, 5(3), 2017, 3. Panagopoulou, M.S., Tsihouridis, Ch., Panagopoulou, A.S., Verevi, A., Papalexopoulos, P., Vavougiος, D., “Science Education Adaptations for Non-Textbook Instruction to Students With Learning and Other Disabilities: A Chronological Literature Review”, *US-China Education Review A*, 8 (4), 2018.

Το 2021 στο πλαίσιο της πρώτης έρευνας (α) (για το Μητροπολιτικό Κοινωνικό Ιατρείο του δήμου Ελληνικού) δημοσιεύονται στην Επετηρίδα του ΚΕΕΚ δύο ακόμη άρθρα: 1. «Δημογραφικά Χαρακτηριστικά και Κοινωνικές Τάσεις των Ωφελούμενων από το Μητροπολιτικό Κοινωνικό Ιατρείο Ελληνικού (νομός Αττικής) την περίοδο 2011-2015» (μαζί με Ν. Καμπέρη & Φ. Μπερσίμη) και 2. «Κίνητρα Εθελοντισμού σε Περίοδο Οικονομικής Κρίσης: Η Περίπτωση του Μητροπολιτικού Κοινωνικού Ιατρείου Ελληνικού» (μαζί με Ν. Καμπέρη).

Στο πλαίσιο της δεύτερης έρευνας (β) (για τους μετασχηματισμούς της ταυτότητας του εκπαιδευτικού) προέκυψαν επίσης τρία άρθρα που δημοσιεύονται το 2021: 1. “Understanding teachers through their life journey, their ambitions and their practices”, *SN SocSci* 1, 72, 2. «Η εργασιακή ικανοποίηση των καθηγητών στη διάρκεια της οικονομικής κρίσης μέσα από προσωπικές αφηγήσεις» (στην υπό έκδοση *Επετηρίδα του ΚΕΕΚ*), 3. «Οικονομική κρίση και εκπαιδευτικές αλλαγές: τέσσερις τύποι εκπαιδευτικών στη δίνη των αποφάσεων και των προσαρμογών» (στο προσεχές τεύχος του περιοδικού *Μέντορας*). Ως προέκταση της έρευνας ξεκίνησε πιλοτική έρευνα για τις μεταβολές του ρόλου του εκπαιδευτικού την περίοδο της πανδημίας λόγω του Covid-19. Τα αποτελέσματά της παρουσιάζονται στο 7<sup>ο</sup> Συνέδριο του ΙΑΚΕ (Ιούλιος 2021) με τίτλο «Ο ρόλος του εκπαιδευτικού τον καιρό της πανδημίας» (μαζί με Δ. Φωτεινάκη).

Από το 2022 έως σήμερα είναι υπεύθυνη της έρευνας «Διαφοροποιημένη και βιώσιμη εκπαίδευση, διδασκαλία και γνώση με επίκεντρο τον πολίτη και τις κοινωνικές ανάγκες».

Επίσης από το 2022 συμμετέχει ως κύρια ερευνήτρια στο πρόγραμμα 'Exten.D.T.2': Extending Design Thinking with Emerging Digital Technologies, 2022-2025, HORIZON-RIA Proposal number:101060231, Activity: HORIZON CL2-2021-TRANSFORMATIONS-01-05.

Η ερευνήτρια Α΄ βαθμίδας Αικατερίνη Βασιλικού, από την εκλογή της ως Ερευνήτρια Β΄ (2016) στο Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας, ασχολήθηκε με έρευνα που αφορούσε στη σύγχρονη μετανάστευση και την οικογένεια, και ειδικότερα αυτή που βιβλιογραφικά ορίζεται ως «διεθνική οικογένεια». Σε συνέχεια μονογραφίας της για τη *Γυναικεία Μετανάστευση και Ανθρώπινα Δικαιώματα* (Ακαδημία Αθηνών, Γραφείο Διεθνών και Συνταγματικών Θεσμών, Αθήνα, 2007), ανέλαβε έρευνα στην οποία μελετήθηκε, μέσω συνεντεύξεων, ο μεταναστευτικός πληθυσμός και, ειδικότερα, οι μετανάστριες στην Ελλάδα, με επικέντρωση στο ζήτημα της οικογένειας. Οι βασικές θεματικές της έρευνας αφορούσαν στον ρόλο της γυναίκας μετανάστριας στη διαμόρφωση της διεθνικής οικογένειας, στις νέες τεχνολογίες δικτύωσης και τον ρόλο τους στη διαμόρφωση νέου τύπου οικογενειών, στη συσχέτιση της οικιακής εργασίας, της κοινωνικής αναπαραγωγής και του παγκόσμιου νοικοκυριού με τις διεθνικού τύπου οικογένειες καθώς και στον τρόπο που η ελληνική μεταναστευτική πραγματικότητα των τελευταίων δεκαετιών διαμορφώνει και διαμορφώνεται από τη σύγχρονη, μεταναστευτική, διεθνική οικογένεια. Η προαναφερθείσα έρευνα δημοσιεύτηκε το 2021 στη σειρά Δημοσιευμάτων του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας της Ακαδημίας Αθηνών, με τον τίτλο *Διεθνική οικογένεια και σύγχρονη μετανάστευση. Η περίπτωση των οικιακών εργατριών από τις βαλκανικές και ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες στην Ελλάδα*.

Επιμέρους αποτελέσματα της έρευνας παρουσιάστηκαν στο Ινστιτούτο Κοινωνιολογίας της Ακαδημίας Επιστημών της Τσεχίας, στο πλαίσιο του Διμερούς Προγράμματος Μορφωτικών Ανταλλαγών Ελλάδας-Τσεχίας (7-13 Οκτωβρίου 2019), σε κεντρική ομιλία (Keynote Speech) της ερευνήτριας με τίτλο: “Migration and Transnational Family: Women Domestic Workers in Greece” (10 Οκτωβρίου 2019). Επίσης, τα πορίσματα της έρευνας αποτέλεσαν τη βάση για: 1) Εισήγηση στο Διεπιστημονικό Μεταπτυχιακό Σεμινάριο “The Social Impact of Crisis”, με θέμα “Domestic Work, Precariousness and Transnational Family in Times of Recession”, στο Πανεπιστήμιο του Durham (School of Applied Social Sciences, United Kingdom, 2-6 Δεκεμβρίου 2018) και 2) Ανακοίνωση στο 7<sup>ο</sup> Τακτικό Διαδικτυακό Συνέδριο της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας «Κοινωνίες μετά την κρίση, κοινωνίες χωρίς κρίση;», με θέμα: «Μεταναστευτική οικογένεια και οικιακή εργασία στα χρόνια της κρίσης» (23-25 Σεπτεμβρίου 2020).

Σχετικές ενδεικτικές δημοσιεύσεις της ερευνήτριας Αικ. Βασιλικού σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά περιοδικά είναι: 1. Migrant Domestic Workers: Family, Community, and Crisis (με N. Xypolytas και Th. Fouskas), *Journal of Modern Greek Studies* 35, Johns Hopkins University Press, 2017, σσ. 88-109. 2. Από τη μεταναστευτική στη σύγχρονη διεθνική οικογένεια: Ο ρόλος της μετανάστριας και η άτυπη εργασία, στο Ι. Ψημμένος, *Το μεταναστευτικό εργατικό δυναμικό. Σχέσεις, Αντιλήψεις, Δράσεις*, εκδ. Παπαζήση, 2020, σσ. 223-249. 3. Migration and Family in the Globalized World: the Greek Case, in S. Vukadinović, I. Radulović, S. Boškov (eds.), *Migrations from Antiquity to the Present Days*. Novi Sad: Faculty of Philosophy, 2020, σσ. 379-388. 4. Διεθνικότητα και οικογένεια: η πραγματικότητα της κρίσης για τις μετανάστριες οικιακές εργάτριες στην Ελλάδα, *Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας*, τ. 12, Ακαδημία Αθηνών, 2022, σσ. 299-326.

Η ερευνήτρια ανέλαβε νέα έρευνα σχετικά με τις «Κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης στην οικογένεια και τη σύγχρονη ελληνική διασπορά», στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος του ΚΕΕΚ «Φτώχεια και κοινωνική

περιθωριοποίηση». Στη συνέχεια των ερευνών της για τον μεταναστευτικό πληθυσμό και τις μορφές μεταναστευτικών οικογενειακών προτύπων, στην παρούσα μελέτη ερευνάται η ελληνική οικογένεια στο πλαίσιο της εξόδου από τη χώρα Ελλήνων οικονομικών μεταναστών, η οποία συνιστά μια νέα διασπορά. Έχουν ήδη πραγματοποιηθεί συνεντεύξεις στο Βέλγιο (διαχρονικά χώρα υποδοχής Ελλήνων μεταναστών) με Έλληνες που μετανάστευσαν από την Ελλάδα λόγω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης μετά το 2010, καθώς και με εκπροσώπους σχετιζόμενων φορέων και συλλόγων. Στην έρευνα αυτή εξετάζονται ζητήματα σχετικά με κοινωνικές κατηγορίες, επαγγελματικές δραστηριότητες, μορφωτικό επίπεδο, ηλικία, κ.λπ.

Η Αλίκη Βαξεβάνογλου εντάχθηκε στο ερευνητικό προσωπικό του ΚΕΕΚ το 2000 και είναι ερευνήτρια Β' βαθμίδας. Ως Δρ. ελληνικής και ευρωπαϊκής κοινωνικής ιστορίας, συμμετέχει από το 2000 σε όλες τις συλλογικές έρευνες του ΚΕΕΚ, εκπόνησε μερικές ατομικές έρευνες και συνεργάστηκε με πολλούς εξωτερικούς επιστημονικούς φορείς. Σε αυτό το πλαίσιο ολοκλήρωσε μια μελέτη για τους Έλληνες Τσιγγάνους από ιστορική σκοπιά. Αποτέλεσμα συνεργασίας με το Πανεπιστήμιο των Ιωαννίνων, η μελέτη της εκδόθηκε με τίτλο *Έλληνες Τσιγγάνοι: περιθωριακοί και οικογενειάρχες* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2001, 184 σελ.) και παρουσιάστηκε σε μεταπτυχιακά σεμινάρια, συνέδρια και άρθρα (*Επετηρίδα ΚΕΕΚ* αρ. 5, 2001, σελ. 29- 66). Ακολούθως διεξήγαγε μια ιστορική έρευνα για τις λαϊκές οικογένειες στην Ελλάδα που παρουσιάστηκε σε μεταπτυχιακά σεμινάρια και τα αποτελέσματα της ενσωματώθηκαν σε επιστημονικές δημοσιεύσεις. Το 2005 – σε συνεργασία με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών– ολοκλήρωσε μια έρευνα, που εκδόθηκε με τίτλο *Σιβιτανίδειος Σχολή Τεχνών και Επαγγελμάτων* (Αθήνα, 2005, σελ. 300). Παράλληλα διεξήγαγε και ολοκλήρωσε μια έρευνα για το μορφωτικό επίπεδο των Ελλήνων, η οποία δημοσιεύτηκε στην *Επετηρίδα* (αρ. 7, 2007, σ. 29-66) και στο περιοδικό της Βουλγαρικής Ακαδημίας Επιστημών *Etudes Balkaniques* (XLVI/ 1-2, 2010, σελ. 30-59) με τίτλο «Education in Greece: Appearance and Structure». Την ίδια εποχή, με τη συνδρομή 12 ασκούμενων φοιτητών, οργάνωσε μια έρευνα για το ζήτημα των μεταναστών στην Ελλάδα (στατιστικά στοιχεία). Σε συνεργασία με τοπικούς φορείς του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, όπως το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες, η έρευνα στράφηκε προς τους μετανάστες χωρίς έγγραφα και την αναζήτηση, μέσω προφορικών συνεντεύξεων συγκεκριμένων ποιοτικών στοιχείων. Βασικό αποτέλεσμα αυτής της έρευνας είναι ένα σώμα βιογραφικών πληροφοριών για 1.351 μετανάστες χωρίς έγγραφα (εκ των οποίων 315 ανήλικοι). Η έρευνα αυτή που διευρύνθηκε θεωρητικά το 2017 στο φαινόμενο της άτυπης οικονομίας (informal economy) παρουσιάζεται σε μεταπτυχιακά σεμινάρια, σε διεθνή συνέδρια και σε άρθρα (*Επετηρίδα* 6, 2007, σελ. 51-70 και *Επετηρίδα* 12 2022). Η ενασχόληση της με την έννοια της άτυπης οικονομίας την οδήγησε στη διερεύνηση της ιστορίας και του ρόλου της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ΔΟΕ) που επινόησε και διέδωσε αυτή την έννοια. Τα αποτελέσματα αυτών των ερευνών παρουσιάζονται σε διεθνή συνέδρια και σεμινάρια ενώ μια από τις σχετικές δημοσιεύσεις είναι το Alikì Vaxevanoglou «Is There Informal Labor? The Concept, the ILO's Ideology, and Greece as an Example» κεφάλαιο στο *Migrant Actors Worldwide: Capitalist Interests, State Regulations, and Left-wing Strategies*, επιμ. Dirk Hoerder και Lukas Neißl, Leiden: Brill, 2024, σελ. 102-122.

Παράλληλα ξεκίνησε μια ιστορική έρευνα με θέμα «Οι φτωχοί και το κοινωνικό ζήτημα στην Ευρώπη: μια ιστορική προσέγγιση» με επικέντρωση στο θέμα της φτώχειας τον Μεσαίωνα. Αυτή η έρευνα, από το 2010 παρουσιάζεται σε μεταπτυχιακά μαθήματα του Ιονίου Πανεπιστημίου και το 2021 δημοσιεύτηκε ως μελέτη με τίτλο *Οι φτωχοί και ο κοινωνικός δεσμός στον Δυτικό Μεσαίωνα* (Ηράκλειο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2021, σελ. 508). Μια διερεύνηση της προηγούμενης θεματικής κατέληξε σε άρθρο που δημοσιεύτηκε τον Οκτώβριο του 2023 στο περιοδικό *Τα Ιστορικά* με τίτλο, «Εξεγέρσεις και αντιστάσεις χωρικών: νέες ερμηνείες από τη μεσαιωνική ιστοριογραφία», *Τα Ιστορικά*, Οκτ. 2023, τχ 77(40), σελ. 95-128 ενώ μια εμπλουτισμένη εκδοχή της ίδιας θεματικής πρόκειται να εκδοθεί σε συλλογικό τόμο επιμ. Γεράσιμος Παγκράτης, εκδόσεις ΕΚΠΑ.

Συνεχίζοντας τις τρέχουσες έρευνές της για την έννοια της άτυπης οικονομία, της ΔΟΕ και της κοινωνικό-οικονομικής πραγματικότητας του «άτυπου» στην Ελλάδα παρουσίασε το 2023 ανακοίνωση σε διεθνές συνέδριο στη Βέρνη η οποία πρόκειται να δημοσιευτεί ως άρθρο στα αγγλικά με τίτλο «Forms of Ideological Hegemony: the Example of “Informal Labor” and the Case of Greece».

Η Αγγελική Υφαντή, από την εκλογή της ως Ερευνήτρια Γ' (2024) στο Κέντρο Ερεύνης της Ελληνικής Κοινωνίας, ασχολήθηκε με έρευνα που αφορούσε την μεθοδολογία κοινωνικών ερευνών. Πιο συγκεκριμένα ασχολείται με τις μετρήσεις για την κοινωνική τάξη, στο πλαίσιο αυτό διερεύνησε τον διαμεσολαβητικό ρόλο της συμμετοχής σε θρησκευτικές λειτουργίες σε σχέση με τις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την θρησκευτικότητα και τον αυτοπροσδιορισμό της κοινωνικής τάξης. Η εν λόγω μελέτη παρουσιάστηκε στο συνέδριο Stochastic Modelling Techniques Data Analysis International Conference- SMTDA2024 and Demographics 2024, που πραγματοποιήθηκε υβριδικά 4-7 Ιουνίου 2024, στα Χανιά της Κρήτης. Και έχει συγγράψει μαζί με την Ομότιμη Καθηγήτρια Καίτη Μιχαλοπούλου, Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, το άρθρο Investigating the mediating role of religious services attendance in the relationship between religion variables and social class perceptions, που είναι υπό έκδοση. Επίσης διερευνά τη σχέση μεταξύ απόψεων για τους μετανάστες και τον αντίκτυπο τους σε μία χώρα μέσα από το πρίσμα του αυτοπροσδιορισμού της κοινωνικής τάξης. Για το εν λόγω θέμα ετοιμάζει ήδη ένα άρθρο. Τα αποτελέσματα αυτής της μελέτης θα παρουσιαστούν σταδιακά σε δύο επερχόμενα συνέδρια, στο επόμενο συνέδριο της European Sociological Association που θα λάβει χώρα στο Πόρτο, 27η με 30η Αυγούστου 2024 και στο επερχόμενο 9ο Συνέδριο της Ελληνικής Κοινωνιολογικής Εταιρείας, που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα, 31η Οκτωβρίου με 1η Νοεμβρίου 2024. Το επόμενο ερευνητικό εγχείρημα θα αφορά τις κοινωνικές και δημογραφικές αλλαγές της οικογένειας στην Ελλάδα. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αναφέρονται σε ζητήματα μεθοδολογίας των εμπειρικών ποσοτικών και ποιοτικών κοινωνικών ερευνών, συνδυαστικής μεθοδολογίας, κοινωνικής στατιστικής, διεθνών ταξινομήσεων και μετρήσεων κοινωνικών μεταβλητών. Επίσης είναι reviewer στο περιοδικό International Journal of Social Research Methodology, που δημοσιεύει μεθοδολογικές συζητήσεις για την κοινωνική έρευνα σε ακαδημαϊκά, επαγγελματικά και υπηρεσιακά περιβάλλοντα, και τη σχέση μεταξύ τους.

### Κύριοι σκοποί του Κέντρου στο μέλλον

Οι έρευνες που έχουν προγραμματιστεί και θα συνεχίσουν στο μέλλον αφορούν στους ακόλουθους άξονες:

1. **Κλιματική Αλλαγή:** Σε τοπικές, εθνικές και διασυνοριακές ανθρωπογεωγραφικές ενότητες και ευαίσθητα οικοσυστήματα, θα διερευνηθούν ως προς την κλιματική αλλαγή αφενός οι προσλήψεις, οι εμπειρίες και οι πρακτικές των επιμέρους κοινωνικοεπαγγελματικών ομάδων και αφετέρου τα επίσημα μέτρα και οι πολιτικές, στο παρόν και το μέλλον. Παράλληλα θα εξετασθούν οι δυνατότητες μιας νέας βιοκλιματικής χωροταξίας για την καλύτερη αξιοποίηση των δημοσίων δαπανών, τη μείωση των ρύπων και την εξοικονόμηση ενέργειας. Σε κάθε περίπτωση θα εξετασθεί και η δυνατότητα να υπάρξουν νέες μορφές κλιματικής τηλεεκπαίδευσης και κατάρτισης.
2. **Δημογραφικό Ζήτημα:** Σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες (ομόφυλα ζευγάρια, άγαμοι, άτεκνοι, μετανάστες, πρόσφυγες) θα διερευνηθούν οι πραγματικότητες, οι δυνατότητες και οι προϋποθέσεις των νέων μορφών γονεϊκότητας και υποβοηθούμενης αναπαραγωγής προκειμένου να υπάρξουν οι απαραίτητες νομικές ρυθμίσεις στα ζητήματα του γάμου, της κυοφορίας, της γέννησης, της υιοθεσίας και της αναδοχής.
3. **Οικονομική φτώχεια και κοινωνική περιθωριοποίηση:** Σε συγκεκριμένες ομάδες του εργατικού δυναμικού (επιχώριοι εργάτες, μετανάστες, πρόσφυγες) θα διερευνηθούν οι οικονομικές, κοινωνικές, πολιτισμικές και πολιτικές συνέπειες της παραοικονομίας και της άτυπης εργασίας καθώς και οι σχέσεις τους με την ξενοφοβία και τον ρατσισμό.
4. **Υγειονομική διακινδύνευση και κοινωνική παθογένεια:** Με επίκεντρο τις τρέχουσες αλλά και τις αναμενόμενες μαζικές ασθένειες – πανδημίες, θα διερευνηθούν σε συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες (γιατροί, νοσηλευτές, υγειονομικό προσωπικό, ασθενείς, πρώην ασθενείς) αφενός οι προϋποθέσεις για τη μεγαλύτερη πειθώ και την καλύτερη τήρηση των προφυλάξεων και των θεραπειών και αφετέρου για τη διαχείριση των κοινωνικών και ψυχολογικών διαταραχών.
5. **Κοινωνική αλληλεγγύη και εθελοντισμός:** Σε οργανωμένες και περιστασιακές εθελοντικές οργανώσεις θα διερευνηθούν αφενός τα κίνητρα συμμετοχής και δράσης και αφετέρου οι νέες μορφές εκπαίδευσης και κατάρτισης προκειμένου οι οργανώσεις αυτές να ανταποκριθούν στα νέα κοινωνικά προβλήματα που προκύπτουν από την κλιματική αλλαγή, τη φτώχεια και την υγειονομική διακινδύνευση.
6. **Εκπαίδευση:** Θα διερευνηθούν σε εμπειρικές έρευνες με καθηγητές και αρμόδιους φορείς της εκπαίδευσης εξελίξεις που συνδέονται με την ένταξη μαθητών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες στη γενική εκπαίδευση, την τηλεεκπαίδευση και το λεγόμενο «ηλεκτρονικό σχολείο». Παράλληλα θα αναζητηθούν οι μορφές κατάρτισης και αξιολόγησης που απαιτούνται προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να συμμετάσχουν στις προαναφερόμενες μορφές εκπαίδευσης διατηρώντας τον ουσιαστικό για την εκπαίδευση και για την κοινωνία ρόλο τους.